

Vytváření bibliografických a faktografických databází

Studijní text

Autor: Mgr. Pavlína Szöke

Konzultant: Mgr. Radka Krejčí

Ostrava 2019



VISK VEŘEJNÉ
INFORMAČNÍ SLUŽBY
KNIHOVEN



Odborná způsobilost	Vytváření bibliografických a faktografických databází
Profesní kvalifikace	Samostatný knihovník katalogizátor (<i>kód: 72-008-R</i>) Samostatný knihovník metodik (<i>kód: 72-020-R</i>) Samostatný knihovník v knihovně pro děti (<i>kód: 72-021-R</i>) Samostatný referenční knihovník (<i>kód: 72-009-R</i>) Samostatný systémový knihovník (<i>kód: 72-019-R</i>)
Kvalifikační úroveň	6
Klíčová slova	Bibliografická informace, bibliografická databáze, faktografická informace, faktografická databáze
Anotace	Text definuje rozdíl mezi bibliografickými a faktografickými databázemi, na několika příkladech ukazuje rozdíly mezi obsahy těchto databází.

Tvorba studijních textů je realizována za finanční podpory Ministerstva kultury České republiky v rámci projektu Veřejné informační služby knihoven (VISK 1).

Zkouška z odborné způsobilosti **Vytváření bibliografických a faktografických databází** má 3 části, zkoušený musí splnit tato kritéria hodnocení:

Kritéria hodnocení	Způsob ověření
a Popsat obecně strukturu dílčí oborové bibliografické nebo faktografické databáze	Ústní ověření
b Popsat rozdíly mezi bibliografickou a faktografickou databází	Ústní ověření
c Ověřit popsané rozdíly vyhledáním v bibliografické nebo faktografické databázi na pěti zadaných příkladech	Praktické předvedení

Tento text pro vás připravila Mgr. Pavlína Szöke, Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě, szoke@svkos.cz

Text konzultovala Mgr. Radka Krejčí, Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě, krejci@svkos.cz

OBSAH

RYCHLÝ NÁHLED STUDIJNÍHO TEXTU	5
1 DATABÁZE	6
1.1 Dělení databází	7
2 BIBLIOGRAFICKÉ DATABÁZE	8
2.1 BDČZ – BIBLIOGRAFIE DĚJIN ČESKÝCH ZEMÍ	8
2.2 Oborová brána KIV – knihovnictví a informační věda	9
2.3 Regionální databáze	10
3 FAKTOGRAFICKÉ DATABÁZE	12
3.1 Chemické databáze	12
3.1.1 Vyhledávání chemických informací	12
3.1.2 SciFinder	13
3.1.3 Reaxys	13
3.2 Ekonomické databáze	14
3.3 Geografické databáze	14
3.4 Statistické databáze	17
3.4.1 Veřejná databáze českého statistického úřadu	17
3.4.2 Eurostat	18
4 VYHLEDÁVÁNÍ A OVĚŘOVÁNÍ INFORMACÍ	19
SHRNUTÍ STUDIJNÍHO TEXTU	20

RYCHLÝ NÁHLED STUDIJNÍHO TEXTU

ÚVOD

Knihovny jsou součástí informačního průmyslu, mezi jejichž základní funkce patří poskytování bibliografických a faktografických informací pro své uživatele. Knihovny musejí také umět uživateli pomoci definovat jeho informační potřeby a nasměrovat jej ke správnému informačnímu zdroji. Mnohé knihovny také tvoří své bibliografické nebo i faktografické databáze. Tento text tedy definuje hlavní rozdíly mezi těmito databázemi a na několika příkladech ukáže rozdíly mezi nimi.

Text se primárně nezaměřuje na vytváření těchto databází, i když dle názvu textu lze toto usuzovat. Text se zaměřuje na zodpovězení 3 kritérií hodnocení (tabulku s kritérii najdete na str. 3) dle hodnotícího standardu k tomuto předmětu dle Národní soustavy kvalifikací.

PO PROSTUDOVÁNÍ STUDIJNÍHO TEXTU BUDETE UMĚT

- vysvětlit pojmy bibliografická a faktografická databáze
- popsat rozdíly mezi bibliografickou a faktografickou databází
- orientovat se v poskytování a vyhledávání bibliografických a faktografických informací

KLÍČOVÁ SLOVA STUDIJNÍ OPORY

Bibliografická informace, bibliografická databáze, faktografická informace, faktografická databáze, ověřování informací

1 DATABÁZE

Mezi základní funkce každé knihovny patří poskytování bibliografických a faktografických informací. Tyto služby jsou rovněž zakotveny i v knihovním zákonu č. 257/2001 Sb.

Pod **bibliografickou informací**¹ si můžeme představit informace, které popisují určitý dokument, tedy upozorňuje na existenci konkrétního dokumentu.

Současný **informační průmysl** tvoří zejména producenti informací, poskytovatelé či zprostředkovatelé informací a samotný uživatel. Mezi producenty a poskytovatele informačních zdrojů se dá zařadit mnoho institucí – distributoři a prodejci, knihovny, archivy, specializované informační instituce, producenti a vydavatelé primárních dokumentů či služby dodávání dokumentů.

Producenty databází můžeme rozdělit do čtyř skupin:

- první skupinou jsou knihovny – v převážné většině se jedná o národní či specializované knihovny,
- do druhé skupiny se řadí komerční firmy neboli soukromé instituce,
- třetí skupinou jsou neziskové organizace,
- čtvrtou jsou mezinárodní organizace.

Databázová centra jsou instituce, které poskytují přístup k centralizovaným informačním zdrojům. Databázová centra vznikala už v šedesátých letech 20. století jako specifický produkt automatizace informačních činností a jsou přístupná především na internetu. Reprezentují společenskou potřebu registrovat a efektivně vyhledávat či zpřístupňovat informační zdroje. Služby databázových center jsou v převážné většině placené, a pokud má uživatel zájem využívat jejich služeb, musí navázat s databázovými centry smluvní vztah. V některých případech mohou být databázová centra producentem poskytovaných databází. Mezi významná databázová centra se dají zahrnout: EBSCO, ProQuest, OCLC, Ovid Technologies, Questel, DIMDI, STN International a mnoho dalších.

¹ TDKIV definuje bibliografickou informaci jako: Druh sekundární informace obsahující reprezentaci dokumentu nebo jeho části. Základní jednotkou bibliografické informace je bibliografický údaj, který obsahuje hodnotu jednoho atributu dokumentu. Prostřednictvím hodnot bibliografických údajů může bibliografická informace vstupovat do vztahů s dalšími bibliografickými informacemi (díla téhož autora, časopis – číslo – článek apod.)

1.1 Dělení databází

Podobně jako existují různé definice pojmu databáze, existují i různé způsoby dělení databází. Databáze se dají rozdělit podle různých kritérií. Tato kritéria se s rozvojem informačních technologií měnila a rovněž se vyvíjely i nové typy databází. Základní dělení databází je možné provést podle různých parametrů – podle typu obsažených dat, způsobu práce uživatele s daty, komerční dostupnosti, obsahu informací nebo časového hlediska.

Podle typu obsažených dat můžeme databáze rozdělit na **textové** (datovou základnu tvoří digitálně zpracované textové údaje), **numerické** (datovou základnu tvoří číselná vyjádření určitých parametrů), **multimediální** (datovou základnu tvoří multimediální data) a **obrazové** (datovou základnu tvoří digitálně zaznamenané obrazy).

Textové databáze se dále dělí na databáze bibliografické, plnotextové, referenční či faktografické. **Bibliografická databáze** obsahuje bibliografické záznamy publikací, popřípadě jejich anotaci. **Plnotextové databáze** obsahují plné texty (full-text). **Referenční databáze** odkazují na jiné informační zdroje. Často se jedná o encyklopedie, příručky nebo slovníky. **Faktografické databáze** jsou databáze, jejichž údajovou základnu tvoří faktografické informace. Faktografické databáze mohou obsahovat data, čísla, snímky, časové řady, grafy a podobně.

Podle dostupnosti (zpřístupnění) se databáze dělí na **placené** a **volně dostupné** – neplacené databáze.

Podle obsahu informací se databáze dělí na tři druhy – univerzální, multioborové a oborové. V **univerzálních databázích** se vyskytují všeobecné informace, v **multioborových databázích** se vyskytují informace z více oborů (někdy také označované jako polytematické či víceoborové) a v **oborových databázích** se vyskytují informace o jednom určitém oboru. Oborové databáze mají výhodu v tom, že zachází se specifickými informacemi. Mívají kvalitnější relevantní popisný aparát, neboť mohou zohledňovat typickou strukturu dokumentů. Mají vlastní oborové tezaury, předmětová hesla či klíčová slova. Vynikají hloubkou obsahu, jsou schopné dát odpověď na velmi specifické a přesně definované dotazy.

Podle časového hlediska se databáze dělí na perspektivní, souběžné a retrospektivní. **Perspektivní databáze** se zaměřují na informace o dokumentech, které vyjdou v budoucnu. **Souběžné databáze** se zaměřují na informace o dokumentech, které aktuálně vycházejí a **retrospektivní databáze** se zaměřují na informace o dokumentech, které vyšly v minulosti.

2 BIBLIOGRAFICKÉ DATABÁZE

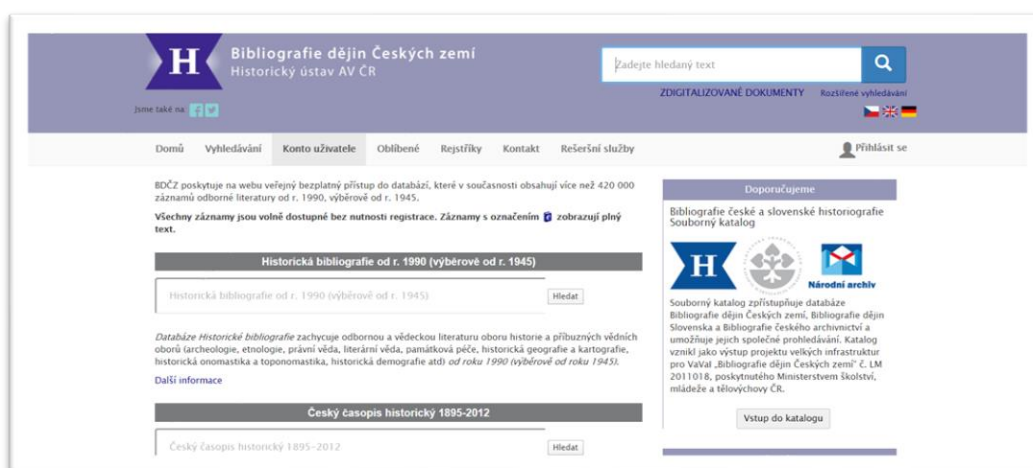
Bibliografická informace je sekundární informace, která podává informace, neboli odkazuje na primární dokument. Požadovaná konkrétní fakta a informace získáme až studiem primárního dokumentu.

Bibliografické databáze podávají zejména přesnou a úplnou citaci, někdy je k dispozici abstrakt a odborná formalizovaná terminologie (předmětová hesla, deskriptory aj.). Klasickým příkladem je např. *knihovní katalog*, obsahující soubor katalogizačních záznamů o dokumentech dané instituce, která jej zpřístupňuje ve svých fondech.

V ČR existuje celá řada bibliografických databází nejrůznějších oborů. Celou množinu bibliografických databází tvoří oborové bibliografické databáze. Na několika příkladech si můžeme ukázat, jak tyto databáze vypadají.

2.1 BDČZ – BIBLIOGRAFIE DĚJIN ČESKÝCH ZEMÍ

<http://biblio.hiu.cas.cz/>



Obrázek 1 – Bibliografie dějin Českých zemí

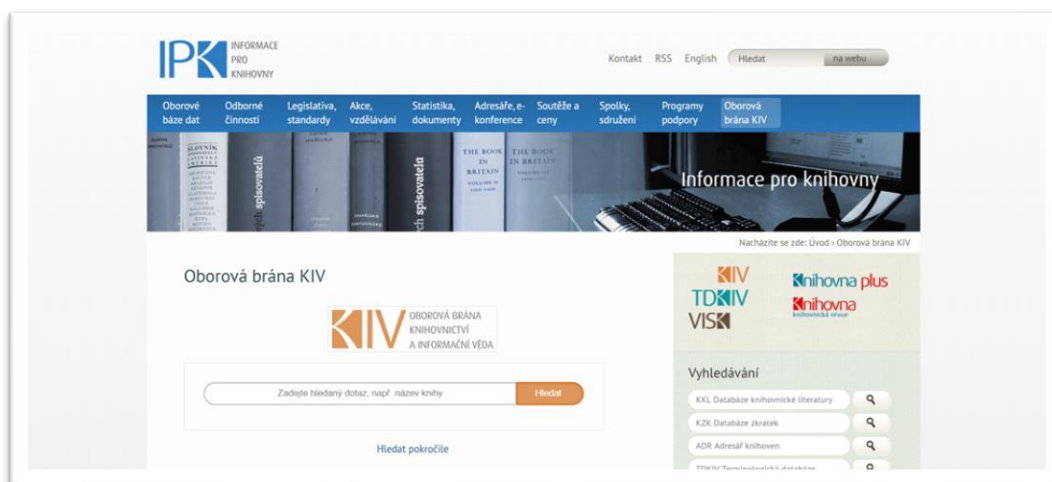
Jedná se komplexní bibliografickou databázi bohemikální literatury. Je pokračováním projektu oborové (historické) bibliografie nepřetržitě trvajících v Českých zemích již od roku 1905.

Zachycuje veškeré vědecké a odborné práce (knihy, studie a články, recenze a zprávy o literatuře) vydané k českým dějinám doma i v zahraničí. Cílem bibliografie je dosažení co nejkomplexnějších informací, shrnutí veškeré dostupné produkce, včetně rozsáhlé regionální literatury. Samostatné oddíly bibliografie jsou věnovány problematice vyučování dějepisu, studiu historie a dějinám školství. Systematicky je sledována domácí i zahraniční kmenologická literatura. Jedná se o soubor dat, který je obsahově jedinečný,

především co se týká článků, recenzí a zpráv, které nezachycuje v tomto rozsahu žádná jiná dostupná oborová databáze.

2.2 Oborová brána KIV – knihovnictví a informační věda

<https://ipk.nkp.cz/KIV/>



Obrázek 2 – Oborová brána KIV

Specializuje se na literaturu z oboru knihovnictví, knihovnědy, informační vědy a bibliografie. Naleznete zde literaturu z příbuzných oborů, všeobecné encyklopedie, naučné slovníky, jazykové příručky. Zpřístupňuje klasické i elektronické dokumenty.

Báze kromě jiného obsahuje:

- katalog knihovny knihovnické literatury (monografie, sborníky, periodika) v úplnosti od r. 1990,
- kartotéku dokumentace české knihovnické literatury od r. 1990. Obsahuje analytické záznamy článků z českých odborných periodik a sborníků v úplnosti, výběrově z dalších periodik a sborníků,
- výběrově záznamy článků ze slovenských odborných periodik,
- výběrově záznamy článků z ostatních zahraničních periodik,
- výběrově záznamy českých i zahraničních internetových i klasických dokumentů s odkazy k plným textům,
- v omezeném rozsahu záznamy dokumentů z ukončených menších agend, např. materiály IFLA, cestovní zprávy.

2.3 Regionální databáze

Specifickými databázemi jsou databáze regionální, vytvářené především ve větších knihovnách. Obvykle obsahují databázi autorit, pro účely informačního zdroje regionu jsou záznamy rozšířeny o doplňující informace:

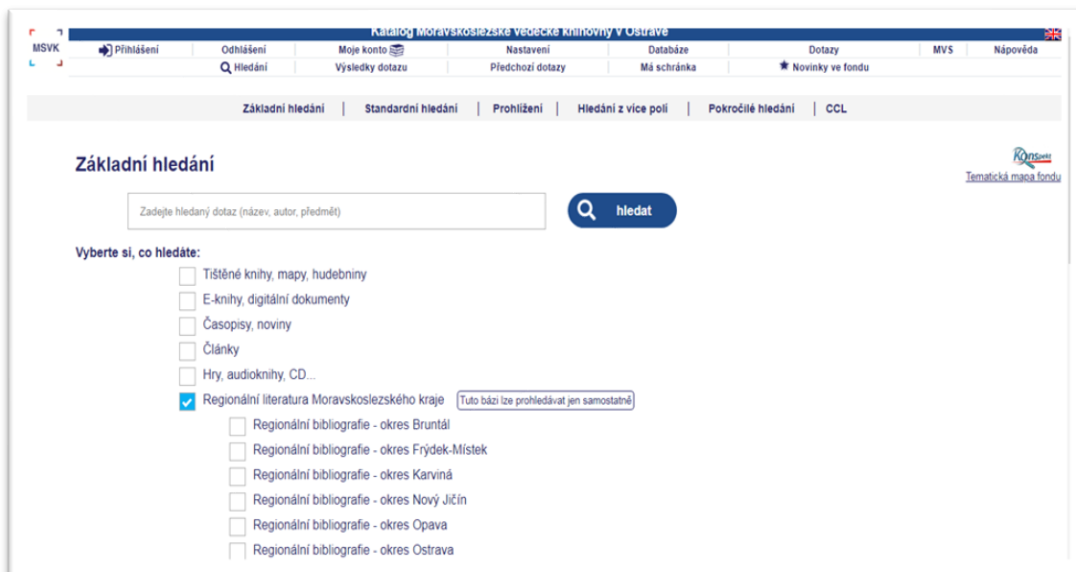
- pro osobnosti regionu (o přesné datum narození a úmrtí ve strojově čitelné podobě, o místo narození a úmrtí s odkazem na záznam autority nebo jiným způsobem unifikované pro vyhledávání, o místa působení s odkazem na záznam autority, o rozsáhlejší životopis, o klíčová slova pro zařazení do kategorií osob, o související korporace a osoby);
- pro památky, regionální korporace a místopis: o datace vzniku, zániku, o rozsáhlejší popis korporace, místa, památky, o související korporace a osoby (kombinace bibliografických a faktografických informací).

PŘÍKLAD 1

Příkladem může být **Regionální databáze** vytvářená a spravovaná Knihovnou města Plzně (viz <https://knihovna.plzen.eu/katalog-a-databaze/regionalni-databaze/regionalni-databaze.aspx>). Databáze zahrnuje jednak faktografické údaje v rámci báze Regionální osobnosti (o plzeňských osobnostech), a zároveň databázi článků z tisku vztahujících se k městu Plzeň.

PŘÍKLAD 2

Dalším příkladem může být databáze **Regionální literatura Moravskoslezského kraje** (viz <https://www.svkos.cz/katalog-a-databaze/databaze/databaze-vytvorene-v-msvk/>), která umožňuje vyhledávání informací o Moravskoslezském kraji od nejstarší doby do současnosti. Obsahuje záznamy knih, seriálů, statí a článků, které se svým obsahem vztahují k regionu. Mapuje historický, politický, hospodářský, společenský či kulturní život celého kraje (s možností podrobného hledání v daném okrese). Databáze umožňuje vyhledávání informačních zdrojů podle různých hledisek – podle autora, názvu, zdrojového dokumentu, klíčového slova, roku vydání aj. Databáze obsahuje záznamy o dokumentech, jejichž vlastníkem je samotná knihovna (Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě) a další instituce z regionu (archive, muzea).



Obrázek 3 – MSVK – regionální literatura MS kraje

3 FAKTOGRAFICKÉ DATABÁZE

Faktografické databáze jsou databáze, jejichž základnu tvoří faktografické informace. **Faktografickou informaci** můžeme definovat jako informaci, která reprezentuje konkrétní údaje či fakta. Za faktografickou informaci se považují údaje získané měřením, chemické vlastnosti, technické parametry, statistické údaje a další.

Faktografické databáze mohou mít textový nebo numerický charakter, případně kombinovaný charakter těchto dvou typů. Typické pro tyto databáze je také jejich vysoká cena. Často tato cena souvisí s náročným vytvářením databází, kde je třeba velký podíl intelektuální práce – pracovník musí mít znalost daného oboru. Zároveň jsou mnohdy tyto databáze vytvářeny pro úzkou skupinu uživatelů, což také může přispět k jejich velké ceně. Faktografické databáze se nejvíce vyskytují v exaktních, přírodovědeckých a biomedicínských oborech. Vyhledávání informací ve faktografických databázích je často obtížnější a mimo znalostí informačního pracovníka (rešeršera) vyžaduje i znalosti daného oboru.

Faktografické databáze můžeme obecně dělit na²:

- numerické (hlavně statistiky),
- datové (shrnující fakta),
- databáze typu průvodců (adresáře firem, katalogy výrobků apod.).

Konkrétní příklady faktografických databází tvoří například statistiky, soubory dat o fyzikálních veličinách nebo chemických prvcích. Specifickým typem tohoto druhu dokumentu jsou zdroje encyklopedické povahy. Využití faktografických databází je široké zejména v chemii, fyzice, ekonomických vědách a geografii.

3.1 Chemické databáze

Typickým příkladem oboru s širokými možnostmi vyhledávání faktografických informací je chemie. Chemickým oborům je přisuzována velká důležitost při zpracování faktografických informací a jejich vyhledávání.

3.1.1 VYHLEDÁVÁNÍ CHEMICKÝCH INFORMACÍ

Vyhledávání faktografických a bibliografických informací se v chemii liší. Ve faktografických databázích je více možností vyhledávání, například podle sumárního vzorce nebo grafické podoby strukturálního vzorce. Strukturální

² FABIÁN, Ondřej. *Elektronické informační zdroje* [online]. 2012, 191 s. [cit. 2019-09-11]. Dostupné z: <http://search.mlp.cz/searchMKP.jsp?action=sTitul&key=4233707>

hledání využívá pomoci strukturního editoru, což je program, který umožňuje grafickou formou vyjádřit strukturu látky.

U vyhledávání informací také záleží na úrovni znalosti uživatele. Zatímco uživatel, který nemá moc praktických znalostí s chemií, raději zvolí vyhledávání podle CAS (mezinárodně uznávaný jednoznačný číselný kód používaný v chemii) nebo sumárního vzorce, zkušený uživatel může zadat strukturní vzorec.

3.1.2 SCIFINDER

<https://www.cas.org/products/scifinder>

Tato databáze obsahuje popis chemických sloučenin, chemických reakcí, patentů a bibliografických záznamů z více jak 10 tisíc časopisů.

Samotný SciFinder je vědecký zdroj, který umožňuje přístup k databázím CAS zahrnujícím literaturu mnoha vědních oborů, např. biomedicína, chemie, materiálové inženýrství aj. Jedná se především o nejrozsáhlejší chemickou databázi zahrnující elektronickou podobu **Chemical Abstracts**.

3.1.3 REAXYS

Služba provozovaná společností Elsevier je tvořena souborem databází, které obsahují komplexní informace ze všech chemických odvětví. Systém je stejně jako u Chemical Abstracts rozdělen na více sekcí. Bibliografické záznamy dokumentů představují pouze jeden z komponentů systému. Dostupné jsou rovněž báze dat obsahující chemické reakce nebo sloučeniny. Je tvořena tradičními databázemi:

- **Beilstein** – věnují se organické chemii, obsahuje zároveň bibliografické záznamy. Dostupné jsou rovněž báze dat obsahující chemické reakce nebo sloučeniny. Zdrojovou základnu systému nyní tvoří 150 titulů prestižních vědeckých časopisů,
- **Gmelin** – indexováno je zde více než 60 odborných časopisů. Struktura, retrospektiva (od roku 1772) i způsob zpřístupnění databáze jsou podobné jako u služby Beilstein,
- **Chemistry Patent Database**, která obohacuje službu o široké portfolio patentových informací.

3.2 Ekonomické databáze

Tento druh databází se věnuje obchodním a ekonomickým informacím v komerční sféře. Tyto informace o firmách působících na trhu jsou velmi žádané a také velmi nákladné. Mnoho uživatelů však náklady na vyhledávání v těchto ekonomických databázích rádo vynaloží, protože je poskytují většinou prestižní firmy s kvalitními informacemi, které jsou pro tento typ uživatelů velmi cenné. Informace o firmách se dají nalézt i na webu nebo ve volně přístupných databázích ve formě ročenek, výročních zpráv atd.

Jedním z příkladů takovéto databáze může být databáze **Bisnode** (www.bisnode.cz), která je největším evropským poskytovatelem *smart dat* a analýz. Společnost každý den zpracovává ohromné množství dat, synchronizuje informace z více než 2000 oficiálních zdrojů a vytváří analýzy klientům na míru. Samozřejmostí je ochrana důvěrných informací a bezpečné zacházení s citlivými údaji.

Tato firma také spolupracuje s jednou z největších společností **Dun & Bradstreet** (<https://www.dnb.com/>). Tato globální síť obsahuje informace o více než 300 miliónech firem z 240 zemí. Shromažďuje informace ze 30 000 oficiálních zdrojů³. Funguje pouze na komerčním principu.

3.3 Geografické databáze

Systémy přinášející široké spektrum aktuálních údajů o zemích a regionech světa patří mezi exemplární příklady faktografických databází⁴. Kromě základních informací týkajících se rozlohy nebo počtu obyvatel, bývají velmi často k dispozici rovněž nejrůznější ekonomické nebo sociologické ukazatele.

Jedním z příkladů je databáze **CountryReports** (<https://www.countryreports.org/>). Je to jedna z nejkomplexnějších databází o všech zemích světa. Základní data o státech jsou poskytována zdarma, další informace jsou k dispozici až po přihlášení v placené části databáze.

³ <https://www.bisnode.cz/o-bisnode/co-delame/>

⁴ FABIÁN, Ondřej. *Elektronické informační zdroje* [online]. 2012, 191 s. [cit. 2019-09-11]. Dostupné z: <http://search.mlp.cz/searchMKP.jsp?action=sTitul&key=4233707>

ÚKOL 1

Vyhledejte v bezplatné části databáze CountryReports základní informace o České republice.

ŘEŠENÍ ÚKOLU 1

Na stránce www.countryreports.org zadejte ve vyhledávači Czech Republic nebo v záložce **Countries** – vyhledejte Czech Republic.



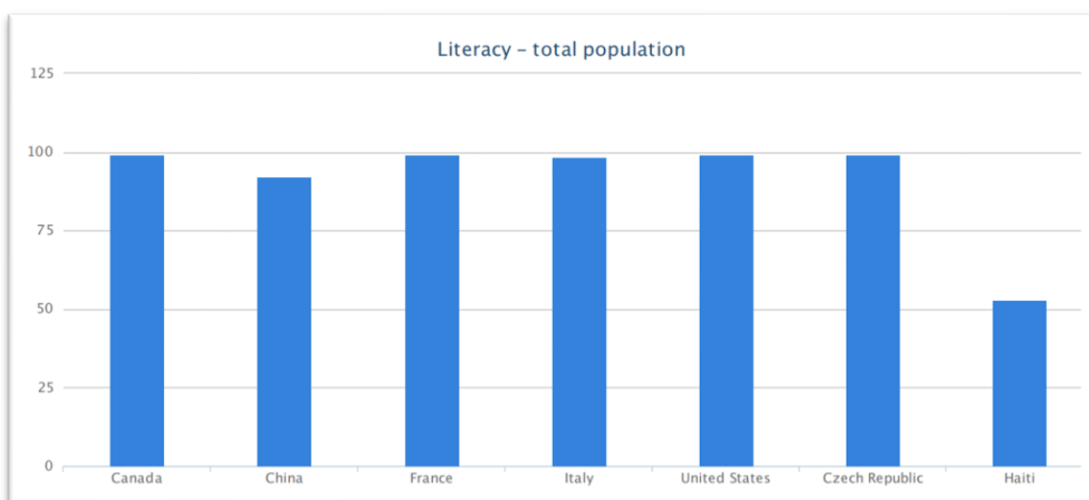
Obrázek 4 – Výsledky vyhledávání Czech Republic

ÚKOL 2

Vyhledejte v bezplatné části databáze CountryReports porovnání gramotnosti populace České republiky a Haiti.

ŘEŠENÍ ÚKOLU 2

1. Na stránce www.countryreports.cz klikněte na záložku **Activities**
2. V záložce **Compare and Contrast countries** zaklikněte Czech Republic a Haiti
3. V pravé části tabulky vyhledejte gramotnost celkové populace (anglicky **Literacy – total population**)
4. Výsledek si můžete např. stáhnout jako pdf dokument nebo uložit jako obrázek v jpg.



Obrázek 5 – Výsledek srovnání gramotnosti ČR a Haiti (plus dalších států)

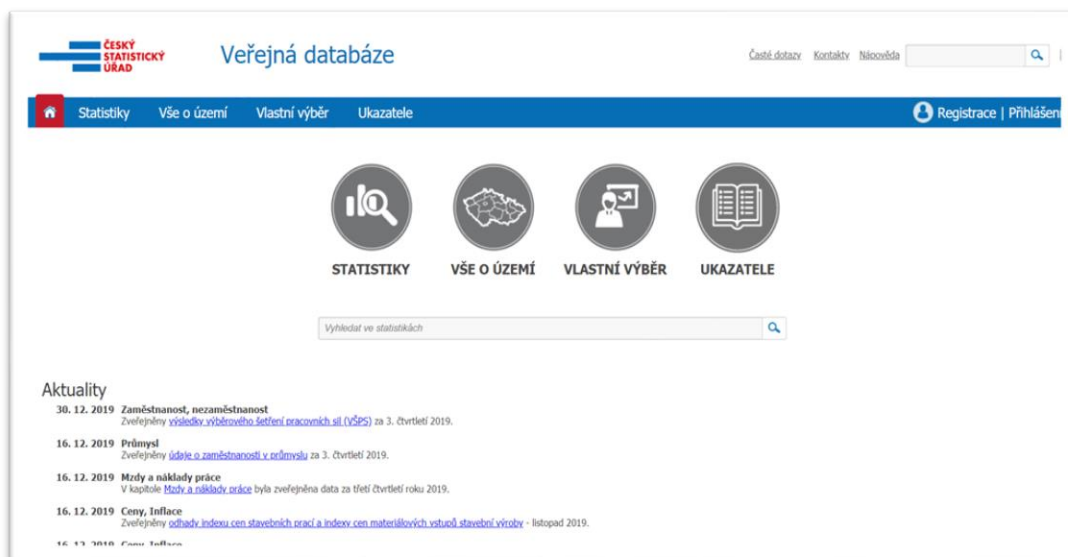
3.4 Statistické databáze

Dalším významným faktografickým informačním zdrojem jsou statistické údaje. Pojednávají o všemožných oborech činností. Některé zdroje jsou poskytovány bezplatně, některé jsou za úplatu. Jednotlivé státy mají své statistické úřady, které tyto informace shromažďují a zpřístupňují. Při zpracování těchto dat využívají speciální klasifikace, číselníky a kódovníky.

V České republice je sběrem statistických dat pověřen Český statistický úřad. Kromě něj se sběrem statistických dat zabývají i další oborové nadnárodní organizace, které také často produkují své vlastní databáze s faktografickými informacemi např. Eurostat.

3.4.1 VEŘEJNÁ DATABÁZE ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU

<https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf>



Obrázek 6 – Veřejná databáze Českého statistického úřadu

Pro Českou republiku tvoří tedy statistické databáze Český statistický úřad (www.czso.cz). Ten také provozuje Veřejnou databázi ČSÚ, která nabízí pohodlný přístup ke statistickým údajům ČSÚ a k metodickým popisům, které jednotlivé údaje doprovázejí. K veškerým uloženým datům je možné přistupovat z jednoho místa přes internetový prohlížeč. Databáze nabízí vedle tabulek také grafické výstupy ve formě grafů a map. Nabízí i vlastní výběr dat, souhrnné informace o vybraném území a výstupy ve formátu XML.

3.4.2 EUROSTAT

<https://ec.europa.eu/eurostat>



Obrázek 7 – Eurostat

Eurostat je statistickým úřadem Evropské unie. Eurostat veškerá svoje data získává od organizací pověřených jednotlivými členskými státy ke shromažďování statistických dat na jejich území. Jak už je popsáno výše, pro Českou republiku je touto pověřenou autoritou Český statistický úřad. Úkolem Eurostatu je předkládat statistická data na úrovni celé EU a zároveň poskytovat statistické srovnání regionů a členských států. Jeho ekonomická data také slouží jako základní a oficiální podklad pro rozhodování Evropské centrální banky a dalších unijních institucí.

4 VYHLEDÁVÁNÍ A OVĚŘOVÁNÍ INFORMACÍ

V literatuře se uvádí, že při rozhodování se využívá maximálně 40–60 % dostupných relevantních informací, přičemž se obvykle postrádá 10–20 % důležitých informací.

Proto je důležité zdůraznit nutnost systematické a soustavné práce s informacemi, což při vyhledávání znamená zabývat se především optimální informační strategií. Ta může být různá a je možno si ji rozdělit na:

- formulování informačních cílů,
- výběr a kritické zhodnocení informačních zdrojů a informací,
- metody zpracování informací,
- zabezpečení dat či informací.

Samozřejmě není možné uvést univerzální návod pro hledání odborných informací, protože v každém individuálním případě bude postup a výběr zdrojů záviset především na tom, co chceme hledat, jaké máme zadání a požadavky.

Faktografické informace, jež nalzáme v tištěných příručkách a v licencovaných elektronických zdrojích, jsou obecně považovány za důvěryhodné. Oproti tomu bychom měli být velmi obezřetní z faktografických informací pocházejících z volného internetu. Tyto informace je nutné kriticky zhodnotit a ověřovat z dalších zdrojů.

ÚKOLY K PROCVIČENÍ

1. Vyhledejte ve zvolené oborové databázi všechny články od autora Vítka Richtra (tj. články věnující se knihovnictví, čtenářství atd.).
2. Vyhledejte publikace věnující se vegetariánství, ne starší 5 let (tj. 2015–2020).
3. Nalezněte články o požáru Kostela Božího Těla v Gutech na Třinecku a jeho obnově.

SHRNUTÍ STUDIJNÍHO TEXTU

Předkládaný studijní text slouží ke studiu předmětu Vytváření bibliografických a faktografických databází a jejich ověřování. Obsah textu se zaměřil nikoliv na vytváření databází, jak by se z názvu textu dalo usuzovat, ale vysvětluje rozdíly mezi bibliografickými a faktografickými databázemi. Text odpovídá na 3 zadaná kritéria hodnocení z hodnotícího standardu tohoto předmětu a v těchto kritériích se přímo tvorba databází nevyskytuje.

V první části se tedy text zaměřuje na dělení samotných databází, popisuje jejich strukturu a lehce se dotýká role knihoven v informačním průmyslu. Ukazuje několik příkladů oborových a regionálních databází.

Další část textu se zabývá faktografickými databázemi, které mohou mít rozmanitou podobu, vždy však obsahují fakta. Faktografické informace v nich obsažené mohou být textové či číselné údaje, obrázky, grafy a také statistické informace či přehledy vlastností chemických látek. Tento druh databází je velmi drahý, často jsou přístupné jen za úplaty a slouží hlavně odborníkům.

LITERATURA

České oborové bibliografie: sborník z interdisciplinárního semináře. Vydání první. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, v.v.i., 2017. 202 stran. Bibliographica; sv. 2. ISBN 978-80-88069-46-1.

BALÍKOVÁ, Marie a Jana ŠUBOVÁ. INTERPI – řešení pro databáze regionálních osobností, bibliografií i faktografií. In: *Knihovny současnosti 2016*. Praha: Sdružení knihoven ČR, 2016, s. 123-130. ISBN 978-80-86249-80-3. ISSN 1805-6970. Dostupné také z: http://sdruk.mlp.cz/data/xinha/sdruk/2016/KKS/sbornik/Knihovny_soucasnosti_2016.pdf

FABIÁN, Ondřej. *Elektronické informační zdroje* [online]. 2012, 191 s. [cit. 2019-09-11]. Dostupné z: <http://search.mlp.cz/searchMKP.jsp?action=sTitul&key=4233707>

HARTMANOVÁ, Květa. Co může nabídnout badatelům i knihovnám oborová brána Umění a architektura (ART). *Čtenář*. 2009, roč. 61, č. 1, s. 20-25. ISSN 0011-2321. Dostupné také z: <https://svkkl.cz/ctenar/archiv/2009>

KAČÍN, Radovan a Václav ŠUBRTA. Dobré zdroje a špatní uživatelé? Možnosti marketingu informačních zdrojů. In: *Inforum 2004: 10. konference o profesionálních informačních zdrojích* [online]. Praha, 25.-27.5.2004 [cit. 2019-10-03]. Dostupné z: https://www.inforum.cz/pdf/2004/Kacin_Radovan.pdf

KRIJTOVÁ, Alžběta. *Faktografické databáze v oblasti chemie* [online]. Praha, 2015 [cit. 2019-10-10]. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta. Dostupné z: https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/63276/BPTX_2013_2_11210_0_382816_0_129191.pdf?sequence=1&isAllowed=y

KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV) [online databáze]. Praha: Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2019-09-18]. Dostupné z: <http://aleph.nkp.cz/cze/ktid>

NOVOTNÝ, Jaroslav. Mezi bibliografickou informací a její reprezentací: informace v teorii bibliografického záznamu. *Knihovna: knihovnická revue*. 2010, roč. 21, č. 1, s. 32-47. ISSN 1801-3252. Dostupné také z: <http://knihovna.nkp.cz/knihovna101/10132.htm>

PAPÍK, Richard. *Strategie vyhledávání informací a elektronické informační zdroje*. V Tribunu EU vyd. 1. Brno: Tribun EU, 2011. 169 s. ISBN 978-80-7399-338-2.

SZOKE, Pavlína. Elektronické informační zdroje na internetu. In: *Knihovnické minimum: e-learningový kurz* [online]. [cit. 2019-09-18].
Dostupné z: <https://kurzy.knihovna.cz>

VYMĚTAL, Jan. *Informační zdroje v životním prostředí*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 180 s. ISBN 978-80-7357-733-9.

Název: Vytváření bibliografických a faktografických
databází

Autor: Mgr. Pavlína Szöke

Jazyková korektura: Markéta Roupcová

Počet stran: 22